

Tuntisuunnitelma 1, 3–6 lk, 45 min

Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle

Tavoite

Opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa: erityisesti Lapsen oikeuksien sopimus (L2). Ihmisoikeuksiin liittyvien, erityisesti lasten oikeuksiin liittyvien kysymysten pohtiminen (L7).

Havainnoinnin ja ajattelun taitojen harjoittaminen, mielikuvituksen harjoittaminen (L1), yhteiset pelisäännöt ja tunnetaidot (L3), tekstin ja kuvan tuottaminen (L4), tv-taitojen harjoittaminen (L5), ryhmätyöskentely (L6).

Oppiaineet

Ympäristöoppi, uskonto, elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi

Artiklat

Sopimus yleisesti; neljä yleistä periaatetta (2, 3, 6, 12)

Avainsanat

Lapsen oikeuksien sopimus, syrjimättömyys, lapsen etu, oikeus elämään, mielipiteen kunnioitus

TASO 1 (esim. 3.–4. luokka)

Tarvikkeet: Taulukuva (Lapsen oikeuksien neljä yleisperiaatetta), askartelutarvikkeet (eri värisiä papereita, sakset, kyniä, liimapuikkoja tai sinitarraa), MIELI ry:n vahvuuskortit

Tunnin kulku

Johdanto: Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? (5–10 min)

Kerrotaan oppilaille tunnin ohjelma ja tavoitteet. Tärkeintä on luoda ymmärrys, mikä lapsen oikeuksien sopimus on, miksi se on niin tärkeä ja miksi sen tulee koskettaa ihan jokaista lasta ja nuorta. Nostetaan esiin erityisesti sopimuksen neljä yleisperiaatetta taulukuvan avulla. Korostetaan aikuisen vastuuta lapsen oikeuksien toteutumisesta.

Kerrotaan oppilaille myös, mikä on Lapsen oikeuksien viikko sekä Lapsen oikeuksien päivä, jota vietetään aina 20.11.

Opettaja voi käyttää apunaan:

- Lapsen oikeuksien viikon tietopaketti 2022 (pdf): <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Lapsen-oikeuksien-viikon-tietopaketti-2022.pdf>
- Sopimuksen yleisperiaatteet: <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimuksen-yleisperiaatteet/>
- ”Kun lapsen oikeudet toteutuvat”-moniste <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Kun-Lapsen-oikeudet-toteutuvat-1.pdf>

Askartelua ja pohtimista: Lapsen oikeuksien omenapuu (30 min)

Askarrellaan koko luokka yhdessä lapsen oikeuksien omenapuu, jossa on neljä osa-aluetta: juuret, runko, oksat ja omenat. Tarkoituksena on pohtia, mitä lapsen oikeuksien neljä yleisperiaatetta tarkoittavat.

Puun osa-alueet voidaan toteuttaa vaihtoehtoisilla tavoilla:

- A. Opettaja on valmiiksi askarrellut tai piirtänyt niin ison puun, että oppilaat voivat piirtää tai kirjoittaa jokaiseen puun kohtaan siihen kuuluvia asioita. Myös muistilappuja tai väripapereita voi käyttää tähän ja kiinnittää puuhun.

Tai

- B. Luokka askartelee ja piirtää yhdessä juuret, rungon, oksat ja omenat.

Lapsen oikeuksien omenapuun muodostaminen:

1. Erilaisuuden juuret: Mikä tekee minusta juuri minut?

Jokainen saa keksiä itsestään jonkun erityisyyden, jonka haluaa kirjoittaa tai piirtää. Opettaja luo toiminnallaan ja esimerkillään hyväksynnän ilmapiirin. Oppilaat miettivät, mikä juuri minussa on erityistä, josta voin olla ylpeä? Avuksi voi tarvittaessa ottaa MIELI ry:n vahvuuskortit. https://mieli.fi/wp-content/uploads/2021/08/vahvuuskortit_24kpl.pdf

2. Hyvän olon runko: Mikä tuo minulle turvaa?

Jokainen saa kirjoittaa tai piirtää puun rungon sisälle yhden tai pari asiaa, jotka tuovat itselle turvaa (esim. läheinen ihminen, koti, liikennevalot, katulamppu, lemmikkieläin jne.).

3. Mielenpitemien oksat: Minun oma mielipiteeni on...

Jokainen saa kirjoittaa tai piirtää puun oksiin jonkun oman mielipiteensä (esim. ”liikunta on minusta tärkeää”).

4. Unelmien omenat: Mistä haaveilen?

Lapsella on oikeus elämään ja haaveisiin. Kirjoita tai piirrä omenien sisään, minkälaisista asioista haaveilet.

Yhteinen keskustelu (5 min)

Tarkastellaan valmista Lapsen oikeuksien omenapuuta ja keskustellaan siitä yhteisesti (esim. miltä sen tekeminen tuntui, oliko jokin kohta vaikea tai helppo?) Korostetaan tarkastelussa aikuisten vastuuta lapsen oikeuksien toteutumisesta ja lapsen sekä vanhempien oikeutta saada apua ja tukea, jos esimerkiksi kotona on ongelmia.

Käydään läpi oppilaiden kanssa, mistä tarvittaessa saa apua, jos kokee turvattomuutta ja/tai huomaa, että lapsen oikeudet eivät omalla kohdalla toteudu. Kenelle voi kertoa, jos esim. kotona tai koulussa ei ole turvallinen olla? Jos mahdollista, pyydä esimerkiksi koulun psykologi ja/tai kuraattori käymään esittäytymässä lyhyesti, jotta henkilö tulee oppilaille tutuksi kasvoiltaan.

- Lapsen oikeudet kuuluvat kaikille lapsille
- Aikuisilla on vastuu lapsen oikeuksien toteutumisesta
- Turvattomuuden tunteesta tulisi kertoa heti jollekin tutulle ja turvalliseen aikuiselle
- Mihin voi ottaa yhteyttä, jos kokee olonsa turvattomaksi tai uhatuksi ja tarvitsee apua? Esimerkiksi:
 - MLL:n Lasten ja nuorten puhelin, nettikirjepalvelu tai chat
 - SOS-Lapsikylän Apuu-chat
 - Hätätilanteissa 112

Eriyttäminen

Eriyttäminen tapahtuu toiminnan sisällä: jokainen osallistuu oman tason ja kyvyn mukaisesti lapsen oikeuksien puun rakentamiseen. Tehtävää voidaan myös venyttää pitemmäksi käyttämällä enemmän aikaa kuhunkin kohtaan. Eriyttämiseen lisävinkkejä alkuopetuksen ts 1 ja 3–6 lk: ts 1, taso 2 materiaaleista ja lisätehtävistä.

Kotitehtävä

Kirjoitustehtävä:

1. Mihin lapsella on oikeus? Mainitse ainakin 4 asiaa.
2. Kaikilla lapsen oikeudet eivät aina toteudu. Mitä voit tehdä, jos huomaat että sinun oikeutesi ei toteudu? Mistä voit saada apua?

Lisämateriaali

- Animaatiovideo YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta "Reetta, Jaakko ja lapsen oikeudet" (3.27 min), (Suomen UNICEF) [Reetta, Jaakko ja lapsen oikeudet: https://www.youtube.com/watch?v=fFK82JIUdfs](https://www.youtube.com/watch?v=fFK82JIUdfs)

TASO 2 (esim. 5.–6. luokka)

Tarvikkeet: Taulukuva (Lapsen oikeuksien neljä yleisperiaatetta), videointiin tarvittavat välineet (esim. älypuhelimet)

Tunnin kulku

Johdanto: Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? (5 min)

Kerrotaan oppilaille tunnin ohjelma ja tavoitteet. Tärkeintä on luoda ymmärrys, mikä lapsen oikeuksien sopimus on ja miksi se on niin tärkeä. Nostetaan esiin erityisesti sopimuksen neljä yleisperiaatetta taulukuvan avulla. Korostetaan aikuisen vastuuta lapsen oikeuksien toteutumisesta.

Kerrotaan oppilaille myös, mikä on Lapsen oikeuksien viikko sekä Lapsen oikeuksien päivä, jota vietetään aina 20.11.

Opettaja voi käyttää apunaan:

- Lapsen oikeuksien viikon tietopaketti 2022 (pdf): <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Lapsen-oikeuksien-viikon-tietopaketti-2022.pdf>
- Sopimuksen yleisperiaatteet: <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimuksen-yleisperiaatteet/>
- "Kun lapsen oikeudet toteutuvat"-moniste <https://www.lapsenoikeudet.fi/wp-content/uploads/2022/09/Kun-Lapsen-oikeudet-toteutuvat-1.pdf>

Lyhytnäytelmien videokuvaustehtävä (40 min)

Tämä on aikaa vievä tehtävä ja sopii parhaiten kaksoistunnille.

Oppilaat jaetaan neljään ryhmään. Kukin ryhmä tekee valitsemansa yhden yleisperiaatteen pohjalta lyhyen, n. 2–3 min. kestävä näytelmän, jonka videokuvaavat. Varmistetaan, että jokaisella ryhmäläisellä on kuvauksessa jokin rooli, esim. näyttelijä tai kuvaaja. Lopuksi katsotaan videot yhdessä.

Esimerkkejä:

Yleisperiaate, artikla 2:

Yhtäkään lasta ei saa syrjiä mistään syystä – ketään ei saa kohdella muita huonommin jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella, kaikkia on kohdeltava samanarvoisesti.

- Videoesimerkki: Kuura on luokkatovereitaan pienikokoisempi, reilusti päätä lyhyempi. Hän haluaisi pelata välitunnilla koripalloa luokkalaistensa kanssa, mutta kukaan ei halua häntä mukaan, koska jokainen pelkää joukkueensa häviävän Kuuran pienuuden takia.

Yleisperiaate, artikla 3:

Lapsen edun huomioiminen päätöksenteossa – kun aikuiset tekevät lapsia koskevia päätöksiä, heidän on huolehdittava, että päätös on lapsen kannalta mahdollisimman hyvä eikä mitään lapsen oikeuksista rikota.

- Videoesimerkki: Turvalan kunnassa mietitään juuri, mihin ja miten uusi koulu pitäisi rakentaa. Koulun pitää olla kaikille lapsille hyvä ja koulumatkojen pitää olla turvallisia. Virkamiesten tehtävä on suunnitella asia, mutta myös lasten mielipiteitä täytyy kysyä.

Yleisperiaate, artikla 6:

Lapsella on oikeus elämään ja kehittymiseen – lapsella on oikeus hyvään elämään. Lapsen pitää voida elää hyvää arkea ja kasvaessaan rakentaa itselleen omanlaisensa elämä.

- Videoesimerkki: Tuuli haaveilee olevansa isona lääkäri, Myrsky puolestaan tutkija. Lapsia kuitenkin pelottaa, toteutuvatko tulevaisuuden haaveet koskaan ilmastokriisiin ja luontokadon takia. Lapset päättävät ryhtyä tekemään joka päivä jotain planeettamme hyväksi, kuten ovat nähneet aikuistenkin tekevän.

Yleisperiaate, artikla 12:

Lapsen mielipiteen huomioiminen häntä koskevissa asioissa – lapsella on oikeus kertoa mielipiteensä asioissa, jotka vaikuttavat häneen.

- Videoesimerkki: Kouluun ollaan hankkimassa uusia välineitä välitunneille. Oppilaat toivoisivat uusia jalkapalloja välitunneille, mutta opettajat haluavat mieluummin käyttää rahat johonkin muuhun. Oppilaat vastustavat ja vaativat heidänkin mielipiteensä ottamista huomioon heitä koskevissa asioissa.

Eriyttäminen

Eriyttäminen tapahtuu toiminnan sisällä: jokainen osallistuu oman tason ja kyvyn mukaisesti videoiden tekemiseen.

Kotitehtävä

Yhdistä tarina ja oikeus -tehtävämoniste

Lisätehtävät ja -materiaalit

- Video Lapsen oikeuksien sopimuksesta (kesto 2:57), (Suomen UNICEF)
<https://www.youtube.com/watch?v=oRUMBvAYkGA>
- Suunnitelkaa Lapsen oikeuksien päivän juhla ja sen ohjelma sekä aikataulu. Toteuttakaa oman näköisenne juhla mahdollisuuksien mukaan (vaikka ennakkoon jonain koulupäivänä):
 - Mitä asioita juhlassa korostetaan?
 - Miten lasten näkökulma saadaan näkyviin?